

MARCIN PISZCZEK, ANNA JANUSZ, ANDRZEJ KUŁĄCIK

Postrzeżenie leśnictwa i grupy zawodowej leśników przez społeczeństwo na obszarze LKP Lasy Beskidu Śląskiego i Lasy Beskidu Sądeckiego

Perception of forestry and foresters as a vocational group by society in "Lasy Beskidu Śląskiego" and "Lasy Beskidu Sądeckiego"
Forest Promotional Complexes

ABSTRACT

Piszczek M., Janusz A., Kułacik A. 2008. Postrzeżenie leśnictwa i grupy zawodowej leśników przez społeczeństwo na obszarze LKP Lasy Beskidu Śląskiego i Lasy Beskidu Sądeckiego. Sylwan 12: 36-46.

The main aim of the research was to identify the image of the vocational group of foresters and of the State Forests National Forest Holding held by the public opinion. To do so, respondents' knowledge of forestry and foresters' work was checked, using an original questionnaire. The questionnaire survey was carried out inside (Promotional Forest Complexes) and outside the forest (urban areas). The findings show that people eagerly spend their free time in forests, appreciating mainly their non-productive functions. Both foresters and the State Forests NFH entertain good opinion and high public confidence. However, people have insufficient knowledge of foresters' competences and the State Forests NFH actions.

KEY WORDS

public opinion, forester's image, vocational group of foresters

ADDRESSES

Marcin Piszczek – Katedra Szczegółowej Hodowli Lasu; Uniwersytet Rolniczy;
Al. 29 Listopada 46; 31-425 Kraków; e-mail: rlpiszcz@cyf-kr.edu.pl

Anna Janusz – Katedra Szczegółowej Hodowli Lasu; Uniwersytet Rolniczy;
Al. 29 Listopada 46; 31-425 Kraków; e-mail: pikjan@op.pl

Andrzej Kułacik – magistrant; Katedra Szczegółowej Hodowli Lasu; Uniwersytet Rolniczy;
Al. 29 Listopada 46; 31-425 Kraków

Wstęp

Lasy stanowią dobro ogólnospołeczne, a gospodarkę na ich obszarze prowadzą leśnicy. Opinia publiczna zazwyczaj surowo ocenia tych, którym powierzona została troska o majątek narodowy. Dlatego warto zbadać, w jaki sposób postrzegana jest przez nią grupa zawodowa, która od ponad osiemdziesięciu lat sprawuje zarząd w lasach Skarbu Państwa.

Cel i metodyka badań

Celem badań było określenie wizerunku, jaki posiada w opinii społeczeństwa grupa zawodowa leśników i Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (PGL LP). Dla oceny postrzeżenia dokonano weryfikacji wiedzy respondentów na temat leśnictwa i pracy leśników.

Narzędzie badawcze stanowił oryginalny kwestionariusz ankietowy. Respondenci udzielili odpowiedzi na dziewiętnaście pytań dotyczących leśników i lasu, z czego pięć miało budowę

otwartą zarówno logicznie, jak i gramatycznie, pozostawiając swobodę wypowiedzi. Pytania te wymagały większego zaangażowania i koncentracji ze strony badanych. Pozostałe czternaście pytań miało budowę zamkniętą, a ankietowani dokonywali wyboru jednej z podanych odpowiedzi. Zagadnienia podzielono na grupy tematyczne. Odpowiedzi na pierwszą z nich pozwoliły scharakteryzować respondentów pod kątem preferencji w zakresie korzystania z lasu oraz stwierdzić jak postrzegają społeczne funkcje lasu. Kolejne pytania zweryfikowały wiedzę respondentów na temat lasu. Badani ustosunkowali się także do potrzeby edukacji społeczeństwa w zakresie wiedzy o lesie. Trzecia grupa pytań dostarczyła informacji dotyczących postrzegania leśników przez społeczeństwo. Ponadto, respondenci ocenili kwalifikacje i jakość wykonywanej przez nich pracy. Wskazanie pozytywnych i negatywnych kształtujących wizerunek leśnika zamykało tematykę postrzegania leśników przez opinię publiczną. Problematyka czwartego zestawu pytań dotyczyła oceny gospodarki leśnej prowadzonej przez PGL LP. Sprawdzone, w jakim stopniu rozpoznawane jest przez społeczeństwo logo przedsiębiorstwa, oceniono także skuteczność wybranych działań LP w zakresie *public relations*. Ankietę zamykały pytania metryczkowe, które stanowiły źródło informacji na temat miejsca zamieszkania, wykształcenia, wieku i płci respondentów.

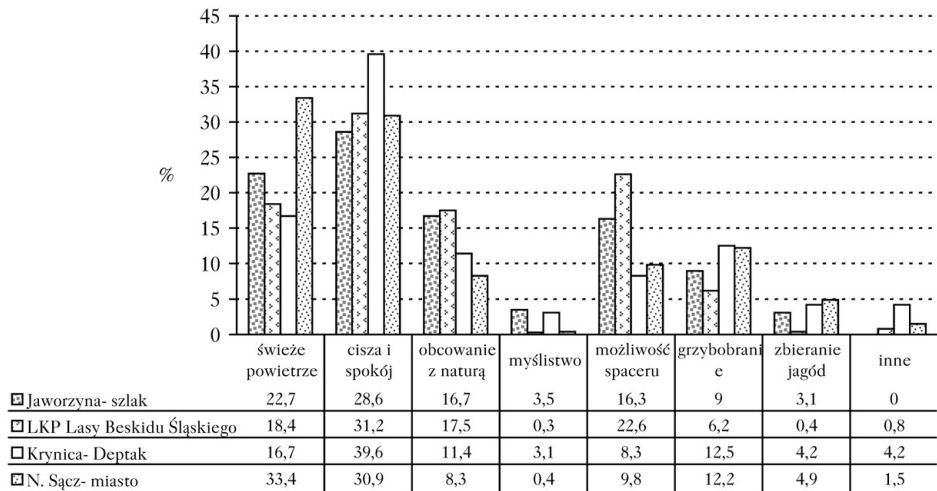
Przed przystąpieniem do ankietowania założono, że poszczególne grupy społeczne mogą różnić się między sobą poziomem wiedzy na temat lasu. W celu weryfikacji tej hipotezy przeprowadzono badania ankietowe na terenie lasu: na szlakach turystycznych, w miejscach biwakowania, w pobliżu schronisk oraz kolejek linowych w Beskidzie Śląskim i Sądeckim. Na terenie LKP Lasy Beskidu Śląskiego badania przeprowadzono na Skrzycznem, Baraniej Górze oraz w Dolinie Czarnej Wisielki, gdzie ankietowaniu poddano 372 respondentów. W LKP Lasy Beskidu Sądeckiego badania przeprowadzono na Jaworzynie Krynickiej, gdzie uzyskano odpowiedzi od 144 respondentów. Drugą grupę stanowili respondenci ankietowani poza lasem: na deptaku w Krynicy (48 respondentów) i w centrum Nowego Sącza (102 respondentów). Badania przeprowadzono w dwóch terminach: latem 2003 i jesienią 2006 roku.

Wyniki

OCZEKIWANIA RESPONDENTÓW WOBEC LASU. Większość ankietowanych osób chętnie odwiedzała las. Prawie wszyscy (95%) lubią przebywać w lesie. Zauważono, że ponad dwie trzecie respondentów z Jaworzyny i LKP Lasy Beskidu Śląskiego „bardzo lubi” przebywać w lesie. Natomiast badani w Nowym Sączu w 61,8% deklaruowali, iż „lubią” przebywać w lesie. Odpowiedź ta nie zawiera wydźwięku entuzjazmu, którym naznaczona jest odpowiedź „bardzo lubię”. Ponad jedna trzecia ankietowanych na terenie kompleksów leśnych, przebywała w lesie jeden dzień w tygodniu (34%). Osoby badane zarówno w Nowym Sączu, jak i w Krynicy las odwiedzały okazjonalnie. Blisko 43% z nich bywało w nim zaledwie kilka razy w ciągu roku.

Największymi zaletami lasu w opinii ankietowanych były cisza i spokój (ryc. 1). Najczęściej takie odpowiedzi padały na Jaworzynie (28,6%), na szlakach LKP Lasy Beskidu Śląskiego (31,2%), a także na deptaku w Krynicy (39,6%). Natomiast ankietowani w Nowym Sączu zazwyczaj udawali się do lasu w celu „zaczepnięcia” świeżego powietrza (33,4%).

Najwięcej zwolenników zbierania grzybów i jagód odnotowano wśród ankietowanych w Nowym Sączu (17% wskazań). Owoce runa leśnego stanowiły mało atrakcyjny surowiec dla badanych w LKP Lasy Beskidu Śląskiego (6,6%). Możliwość polowań to czynnik skłaniający do odwiedzania lasu bardzo niewielu respondentów. Najwięcej amatorów myślistwa było na Jaworzynie Krynickiej (3,5%). Ankietowani w Krynicy i Nowym Sączu częściej odwiedzali las w celu pozyskania owoców runa leśnego niż badani w LKP Lasy Beskidu Śląskiego i na Jaworzynie.

Ryc. 1.

Czynniki dla których ankietowani odwiedzają las
Reasons for which respondents visit forests

Respondenci zapytani o korzyści, jakie daje las społeczeństwu, podawali szeroki wachlarz różnych odpowiedzi. Na terenie kompleksów leśnych najczęściej wymieniano świeże powietrze – 27% wskazań na Jaworzynie i 20,6% w LKP Lasy Beskidu Śląskiego. Zarówno badani na Jaworzynie, jak i w LKP Lasy Beskidu Śląskiego często utożsamiali las z miejscem wypoczynku (14%), turystyki i rekreacji (ponad 13%). Blisko 6,5% odpowiedzi dotyczyło spełniania przez las funkcji: estetycznych, prozdrowotnych i ochronnych. Tylko 2,7% badanych postrzega las jako miejsce schronienia dla dzikich zwierząt, natomiast 2,5% ankietowanych uznało możliwość obserwacji natury jako istotną funkcję lasu. Badani w Nowym Sączu najczęściej wskazywali na las jako miejsce relaksu (17,8%), źródło świeżego powietrza (16,4%) oraz oazę ciszy i spokoju (15%). Należy podkreślić fakt, iż 7% ankietowanych doceniło funkcję pochłaniania przez las zanieczyszczeń.

Respondenci słabo dostrzegali produkcyjne funkcje lasu. Na obszarze LKP Lasy Beskidu Śląskiego 12,8% wskazań dotyczyło możliwości pozyskiwania z lasu owoców runa i drewna (9%). Podobnie odpowiadali ankietowani na Jaworzynie. Respondenci w Nowym Sączu do korzyści jakie daje las zaliczyli: drewno (15,8%), owoce runa (13,2%), zwierzynę (1,3%) i myślistwo (0,5%).

Konkludując, badani w pierwszej kolejności zwracali uwagę na pozaprodukcyjne funkcje lasu. Na Jaworzynie i w LKP Lasy Beskidu Śląskiego ponad 75% wskazań dotyczyło funkcji społeczno-ekologicznych. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że funkcje produkcyjne lasu mają większe znaczenie dla ankietowanych w mieście niż dla osób udzielających odpowiedzi na terenie lasu.

WIEDZA ANKIETOWANYCH NA TEMAT LASU. Ankietowani najczęściej oceniali swoją wiedzę na temat lasu i gospodarki leśnej jako średnią lub niską (80% wskazań) i wskazywali na potrzebę edukacji w tym zakresie (95% odpowiedzi).

WIZERUNEK GRUPY ZAWODOWEJ LEŚNIKÓW. Leśnicy i ich praca niezbyt często są obiektem zainteresowania mediów. Można stąd wnioskować, że charakter ich pracy jest słabo znany. Badani

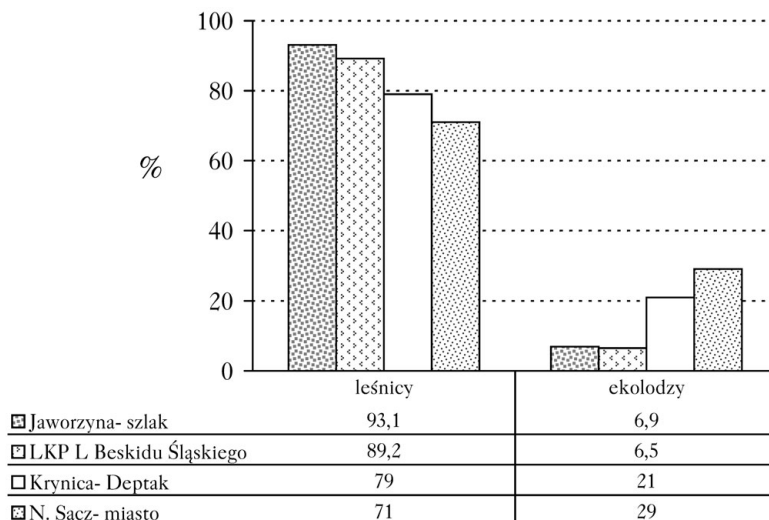
zapytani o działania, jakie podejmuje leśnik w swojej pracy, podali listę różnych czynności, które połączone w grupy związane z:

- faktyczną pracą leśnika,
- zwierzętami,
- troską o porządek i czystość w lesie,
- inne.

Zaliczając odpowiedzi do grupy czynności faktycznie powiązanych z zawodem leśnika, wyodrębniono te, którym leśnik poświęca najwięcej czasu. Jest to działalność związana z produkcją surowca drzewnego. Na Jaworzynie 41,3% wskazań dotyczyło gospodarki leśnej. Podobnie sytuacja przedstawiała się w Beskidzie Śląskim, w Krynicy i Nowym Sączu, gdzie wśród wszystkich odpowiedzi nieco ponad jedna trzecia (34%) faktycznie pokrywała się z tym, czym w głównej mierze zajmuje się leśnik. Spodziewano się, iż najwięcej wskazań dotyczyć będzie sadzenia i ścinki drzew. Tymczasem stanowiły one odpowiednio: 21,5% w Nowym Sączu, 18% na Jaworzynie Krynickiej, 14,3% w Krynicy i 12,5%, w LKP Lasy Beskidu Śląskiego.

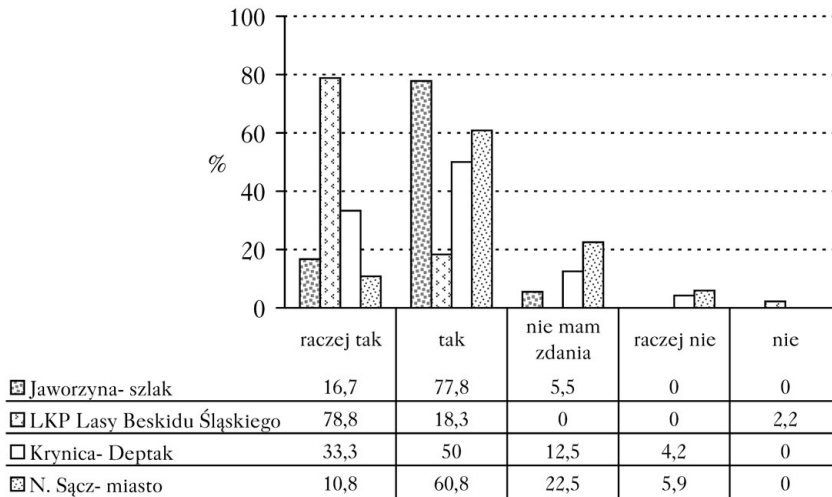
Respondenci niezbyt często wymieniali pojęcie gospodarki leśnej. Tylko 6,6% ankietowanych w LKP Lasy Beskidu Śląskiego i 5,7% na Jaworzynie oraz 5% w Nowym Sączu stwierdziło, że leśnik zajmuje się prowadzeniem gospodarki leśnej. Kilkakrotnie na Jaworzynie wymieniono nadzór nad lasami (2,5%). Sporadycznie wskazywano ochronę przed pożarami (1,5%) i sprzedaż drewna (0,3%). Precyzyjne odpowiedzi, takie jak hodowla, pielęgnacja, ochrona przeciwpożarowa lasu, pojawiały się rzadko.

Z ankiety wynika, że leśnik często utożsamiany jest z opiekunem dzikich zwierząt. Ponad 12% odpowiedzi dotyczyło dokarmiania zwierzyny, a 8,5% ochrony zwierząt. Zdaniem badanych leśnik zajmuje się również obserwowaniem zwierząt – 1,3% i ich inwentaryzacją – 0,4%. Konkludując, dla ponad 20% ankietowanych leśnik jawi się jako osoba, której głównym zajęciem jest troska o zwierzynę. Respondenci postrzegają zawód leśnika przez pryzmat działalności

Ryc. 2.

Opinie respondentów na temat kompetencji leśników i ekologów w dziedzinie ochrony lasu
 Respondents' opinions on foresters' and ecologists' competences as concerns forest protection

Ryc. 3.

Ocena pracy leśnika przez respondentów
Evaluation of foresters' work by respondents

związanej z ochroną lasu. Świadczą o tym odpowiedzi: troska o czystość w lesie – 6,1%, opieka nad lasami i kontrola stanu lasu – 10%, zwalczanie kłusownictwa – 4,3%, a także walka ze szkodnictwem leśnym – 3,7%.

Podsumowano odpowiedzi, w których leśnik postrzegany jest jako strażnik dbający o porządek w lesie oraz opiekun lasu i zwierzyny, uzyskując wynik ponad 58% wszystkich wskazań. Wiedza ankietowanych w niewielkim stopniu pokrywa się ze stanem faktycznym, gdyż o zwierzynę troszczą się głównie myśliwi, a sprawami porządkowymi zajmuje się przede wszystkim Straż Leśna.

Blisko 90% respondentów na szlakach górskich jest przekonanych o przewadze profesjonalizmu leśników w porównaniu z ekologami (ryc. 2). Na terenie miast kompetencje leśników oceniono wysoko, jednak blisko 30% osób uznało, że ekolodzy posiadają większą wiedzę na temat lasu. Interesującym wydaje się fakt, że tak wysoki wynik ekolodzy zawdzięczają kobietom, które doceniają ich wysiłek i zaangażowanie na rzecz ochrony przyrody. Mężczyźni niemal w 90% są przekonani o wyższej fachowości leśników. Pomimo że leśnicy rzadko wypowiadają się w mediach jako autorytety w zagadnieniach związanych z ekologią, społeczeństwo dobrze ocenia ich wiedzę w tym zakresie.

Ankietowani docenili jakość pracy leśników. Na Jaworzynie i w LKP Lasy Beskidu Śląskiego pozytywnie oceniło ją ponad 90% badanych osób. Tylko nieliczni, 2,2% w LKP Lasy Beskidu Śląskiego, 4,2% w Krynicy i 5,9% w Nowym Sączu, wyrazili swoje niezadowolenie z pracy leśników i ocenili ją jako niekorzystną dla lasu. Spodziewano się silnych kontrowersji w tej kwestii, mając na uwadze obiegowe opinie mówiące, że leśnik zajmuje się głównie wycinaniem lasu, co jest postrzegane negatywnie. Tymczasem ponad 70% respondentów w Nowym Sączu i blisko 90% na obszarach leśnych dobrze oceniło pracę leśników (ryc. 3).

Na temat czynników kształtujących wizerunek leśnika uzyskano odpowiedzi od 68% badanych na Jaworzynie, 64,2% w Beskidzie Śląskim i 46,7% ankietowanych w Nowym Sączu.

Najważniejsze dla ankietowanych na Jaworzynie Krynickiej okazały się cechy osobowe leśników (32,5% wskazań), takie jak: uczciwość, gotowość do niesienia pomocy, hart ducha i elokwencja. Natomiast ankietowani w Beskidzie Śląskim najczęściej wskazywali na sadzenie lasu – 41,5%. W Beskidzie Sądeckim, jak i Śląskim respondenci często wymieniali opiekę nad zwierzyną (9%), zwalczanie kłusownictwa (8%) oraz utrzymanie porządku w lesie (15%). Zdaniem ankietowanych leśnik to osoba kompetentna (7%), dobrze prezentująca się (zwracano uwagę na umundurowanie) (7,1%), uczciwa (4,8%), posiadająca fachową wiedzę (7,5%) oraz rzetelnie wywiązująca się ze swoich obowiązków (5,5%).

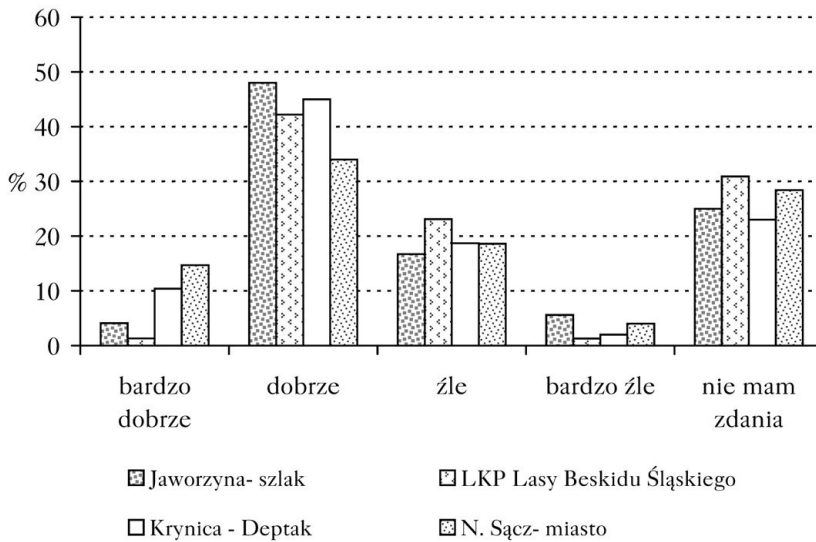
Odpowiedzi „negatywne” stanowiły 21,3% ogółu wymienionych ocen w Beskidzie Śląskim i 26,6% w Beskidzie Sądeckim. Według 15,3% respondentów zaśmiecone tereny leśne nie świadczą pozytywnie o leśnikach. Licznie pojawiały się także opinie na temat złego zagospodarowania lasu (11,2%). Szczególnie często (9,8%) w Beskidzie Sądeckim (Jaworzyna, Nowy Sącz) pojawiały się zarzuty nieuczciwości leśników, w tym korupcji oraz nielegalnego handlu drewnem i choinkami. W opinii badanych negatywnie o leśnikach świadczy: nadmierny wyrąb, nadużywanie alkoholu (7,3%) i strzelanie do zwierzyny (7,5%). Szczególnie często w Beskidzie Śląskim leśnik był postrzegany jako osoba niemila i słabo widoczna w miejscu pracy.

Podsumowując, niewiele zarzutów skierowano pod kątem pracy leśników. Odpowiedzi związane z nieuczciwością, nadużywaniem alkoholu i niemiłym zachowaniem wskazują na – należy mieć nadzieję – incydentalne występowanie tych zachowań, ale niepokoi fakt, że pojawiały się niemal tak samo często, jak nadmierny wyrąb, który wydawał się być istotnym argumentem przeciwko leśnikom.

WIZERUNEK PGL LP I OCENA SKUTECZNOŚCI WYBRANYCH DZIAŁAŃ PROMOCYJNYCH. Gospodarkę leśną w Polsce większość ankietowanych oceniła dobrze i bardzo dobrze – 43% odpowiedzi. Not negatywnych było prawie dwa razy mniej – 20% (ryc. 4). Prawie 25% badanych nie udzieliło konkretnej odpowiedzi w tej kwestii. Fakt ten można wyjaśniać niechęcią do oceniania innych, jak również niskim poziomem znajomości tematu przez ankietowanych.

Znak firmowy to element rozpoznawczy oraz istotna wartość dla przedsiębiorstwa. Logo Lasów Państwowych umieszczone wśród innych znaków rozpoznawczych instytucji związanych z branżą leśną, prawidłowo utożsamiano z PGL LP. Na obszarze LKP Lasy Beskidu Śląskiego było aż 90,6%, a na Jaworzynie 82% poprawnych odpowiedzi. Jest to bardzo dobry wynik, ale należy uwzględnić fakt, że badani przekraczając granice kompleksów leśnych spotkali się z tablicami informacyjnymi, na których widniało logo PGL LP. Ankietowani w mieście udzielili najwięcej błędnych odpowiedzi (24%), co świadczy to o tym, że znak firmowy LP jest gorzej rozpoznawany poza lasem.

Lasy Państwowe od kilku lat prowadzą działalność promocyjną i edukacyjną, mającą na celu kształtowanie świadomości społeczeństwa z zakresu leśnictwa i ochrony przyrody, a także postaw przychylnych leśnikom i gospodarce leśnej. Zbadano skuteczność i efektywność zabiegów mających na celu kreowanie pozytywnego *publicity* i *public relations* LP. Respondenci niechętnie wypowiadali się na temat działalności promocyjnej prowadzonej przez LP. Blisko 60% nie wypowiedziało się w tej kwestii, co świadczy o braku wiedzy respondentów na ten temat, a zatem małej skuteczności podejmowanych przez LP działań promocyjnych. Nielicznie wskazywano na reklamę jako narzędzie promocyjne LP (18%). Tylko 9% badanych podało, jaką zawierała treść. Na terenie LKP najczęściej zauważano tablice informacyjno-edukacyjne (45,7%), ulotki (19,1%), ścieżki dydaktyczne (8%) oraz tablice ostrzegawcze typu „nie pal ognia w lesie” (6,8%) i dotyczące form ochrony przyrody (6,2%). Zaledwie raz zostały wymienione tablice mówiące

Ryc. 4.

Ocena przez ankietowanych gospodarki leśnej w Polsce
Evaluation of forest management in Poland by respondents

o zarządzie nad lasami. Na szczycie Jaworzyny z materiałami promującymi las spotkało się 69% badanych. Blisko 55% wskazań dotyczyło tablic: informacyjnych (28%), turystycznych (11%), zabraniających palenia ognisk (9%), dotyczących form ochrony przyrody (4,5%) i tablic zawierających logo PGL LP (2,5%). Na ścieżki dydaktyczne wskazało 14,6%, broszurki i foldery nadleśnictw – 12,2%, a ulotki – 7,2% badanych. Stosunkowo rzadko powoływano się na materiały promocyjne zamieszczone w prasie (4%), filmach (3%) i telewizji regionalnej. 1,9% wskazań dotyczyło prelekcji leśnika w szkole. Najrzadziej działalność promocyjną dostrzegali ankietowani w Nowym Sączu – aż 91,3% z nich nie zetknęło się z żadną formą promocji. Tylko 8,6% badanych deklaroowało, iż spotkało się z tablicami ostrzegawczymi w lesie, dotyczącymi głównie ochrony przeciwpożarowej lub z tablicami zawierającymi informacje turystyczne.

Zbadane grupy różniły się między sobą sposobem postrzegania lasu i leśników. Badani z Jaworzyny Krynickiej w poglądach dotyczących lasu i leśnictwa niewiele odbiegali od poglądów ankietowanych w LKP Lasy Beskidu Śląskiego. Grupę tę tworzyli ludzie kochający i często odwiedzający las. Celem wizyt było korzystanie z pozaprodukcyjnych funkcji lasu, bardzo rzadko postrzegali las jako źródło dochodu. Widok leśnika w lesie dla tej grupy badanych nie był rzadkością, aczkolwiek postrzegali oni zawód leśnika przez pryzmat wykonywanych przez niego czynności ochroniarskich i prewencyjnych. W zdecydowanej większości twierdzili, że leśnicy posiadają większą wiedzę na temat ochrony lasu niż ekolodzy (blisko 90% wskazań). Mieli też większą wiedzę na temat działalności promocyjnej Lasów Państwowych, częściej niż ankietowani w mieście dostrzegali elementy promocyjne LP. Omawianą grupę tworzyli głównie ludzie młodzi poniżej 30 roku życia (około 60%) deklarujący niemal w 45% wyższe wykształcenie. Blisko 50% badanych na szlakach górskich to osoby pochodzące z miast o liczebności powyżej 100 tysięcy mieszkańców. Można, zatem stwierdzić, że była to wyselekcjonowana, bardzo dobrze wykształcona grupa społeczna, posiadająca wysoki poziom świadomości związanej z lasem i ochroną przyrody.

Respondenci na terenie Krynicy i Nowego Sącza najczęściej deklarowali, iż przebywają w lesie kilka dni w ciągu roku. Chętnie korzystali ze świeżego powietrza, ciszy i spokoju, ale nie bez znaczenia były dla nich produkty użytkowania lasu: drewno, grzyby i jagody. Swoją wiedzę na temat lasu oceniali jako średnią lub małą, a w związku z tym deklarowali potrzebę dalszej edukacji. Ankietowani rzadko spotykali leśnika w miejscu jego pracy. Prawie 70% uważało, że praca leśnika ma pozytywny wpływ na las. Jednak 20% nie miało zdania na ten temat, a 10% badanych uważało, że praca leśnika nie jest korzystna dla lasu. Respondenci wypowiadający się pozytywnie o pracy leśników jednocześnie dobrze oceniali gospodarkę leśną w Polsce (60%). Tylko niespełna 30% badanych sądziło, iż ekolodzy posiadają większą wiedzę z zakresu ochrony lasu niż leśnicy. Analizując pytania metryczkowe stwierdzono, że 65% badanych posiadało średnie wykształcenie, a jako miejsce zamieszkania niemal w 50% wskazywano miasto poniżej 20 tysięcy mieszkańców lub wieś gminą.

Dyskusja

Źródłem, z którym można porównać część uzyskanych wyników, są badania przeprowadzone przez OBOP w roku 2000 oraz Pracownię Badań Społecznych (PBS) w latach 2002 i 2004.

Badania dotyczące częstotliwości przebywania społeczeństwa w lesie pokazują, że 84% badanych odwiedza las przynajmniej raz w roku. Według badań PBS codziennie w lesie przebywa 7%, a okazjonalnie – 35%, natomiast 16% respondentów nie odwiedziło lasu w ciągu roku. Wyniki uzyskane w niniejszych badaniach częściowo pokrywają się z tymi uzyskanymi przez PBS. Osoby badane w mieście wykazują podobny rozkład wizyt w lesie, jak prezentowana przez PBS grupa społeczeństwa. Natomiast badani na terenie kompleksów leśnych częściej niż przeciętny Polak odwiedzają las.

W ankiecie przeprowadzonej przez OBOP w 2000 roku badano postrzeżenie funkcji lasu. Zbieżne są wyniki dotyczące funkcji lasu jako producenta świeżego powietrza. Według osób ankietowanych przez OBOP las jest przede wszystkim środowiskiem życia dla roślin i zwierząt, zaś w niniejszych badaniach respondenci za ważniejsze uznali: źródło ciszy, miejsce relaksu i kontaktu z naturą. Przyczynę tych niewielkich rozbieżności należy upatrywać w grupie, na której przeprowadzono badania w Beskidzie Śląskim i Sądeckim. Była ona niereprezentatywna i preferowała las jako miejsce rekreacji.

Badania przeprowadzone przez PBS potwierdziły niski poziom wiedzy społeczeństwa na temat gospodarki leśnej i leśnictwa. Aż 63% respondentów nie słyszało o zasadach zrównoważonej gospodarki leśnej, a ponad połowa społeczeństwa (54%) sądzi, że powierzchnia lasów w Polsce zmniejsza się [Lasy... 2004]. Wyniki badań dowodzą, że społeczeństwo potrzebuje edukacji z zakresu leśnictwa i środowiska przyrodniczego. Mimo iż Lasy Państwowe w 2005 roku przeznaczyły na edukację kwotę w wysokości 16 596,8 tys. zł [Leśnictwo 2006], opinia publiczna odczuwa ciągły niedosyt wiedzy w tym zakresie.

Wyniki uzyskane przez PBS w 2002 roku wskazują, że ponad dwie trzecie ankietowanych uważa pracę leśnika za korzystną dla lasu, uznając gospodarkę za prowadzoną właściwie i wysoko oceniając wywiązywanie się z obowiązku utrzymania lasu w odpowiedniej kondycji.

Reprezentatywna próba w badaniach przeprowadzonych przez Pracownię Badań Społecznych oceniała różne grupy zawodowe, w tym leśników. Aż 85% respondentów uważa, że leśnicy to osoby kompetentne. To drugi wynik wśród grup zawodowych – po strażakach (90%), a między innymi przed nauczycielami (77%) i lekarzami (73%) [Lasy... 2004]. W niniejszych badaniach kompetencje wymieniane były jako przyczynek do pozytywnego wizerunku leśnika. Respondenci oceniając fachowość leśników w porównaniu z ekologami uznali w większości wyższość wiedzy leśników (blisko 80%).

Badania PBS z 2004 roku dotyczące oceny instytucji publicznych dowodzą, że Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe zajmuje drugie miejsce w rankingu, tuż za Strażą Pożarną. Lasy Państwowe dobrze oceniło 71% badanych, co stanowiło nieco lepszy wynik niż w 2003 roku (66%) oraz zdecydowanie lepszy wynik niż w 2002 (53%). Oceny PGL LP i leśników z każdym rokiem poprawiają się, a saldo ocen wyraźnie wzrasta na korzyść ocen dobrych [Lasy... 2004]. Wyniki badań PBS i OBOP nie są porównywalne i tylko część z nich jest zbieżna z uzyskanymi na południu Polski.

Podsumowując, leśnicy zdaniem większości ankietowanych to osoby uczciwe, godne zaufania, pomocne, fachowe i elokwentne. Obecność leśnika w lesie sprawia, że 1,8% ankietowanych czuje się w nim bezpiecznie.

Podsumowanie

W sytuacji wzrastającego zapotrzebowania na pozaprodukcyjne funkcje lasu, PGL LP powinno wyjść naprzeciw społeczeństwu, dostosowując swoją ofertę do potrzeb rynku. Pozytywnie o lasach świadczyłaby działalność mająca na celu „przybliżenie lasu” osobom niepełnosprawnym. Tego typu przedsięwzięcie można by realizować zakładając odpowiednie ścieżki edukacyjne i izby przyrodnicze dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych, jak również tworzenie miejsc do terapii w lesie.

Istnieje konieczność ciągłego budowania autorytetu leśników, dlatego należy podkreślać ich fachowość w zakresie działań dotyczących hodowli, ochrony i użytkowania lasu. Można tego dokonać organizując debaty naukowe, konferencje z udziałem leśników i środowisk opiniotwórczych. Należy kontynuować działalność edukacyjno-promocyjną, która zaowocuje wzrostem świadomości społecznej i racjonalnym podejściem społeczeństwa do zagadnień związanych z leśnictwem. Dopelnieniem działań z zakresu *publicity* i *public relations* w LP powinno stać się jednolite umundurowanie leśnika jako jego znak rozpoznawczy w miejscu pracy.

Wnioski

- ✦ Przed PGL LP stoi zadanie związane z uświadamianiem społeczeństwa zakresu czynności, jakie na co dzień wykonuje się leśnik. Opinia publiczna powinna wiedzieć, że praca leśnika jest dla lasu korzystna, a jego zadaniem jest prowadzenie gospodarki na zasadach ekologicznych.
- ✦ Las odbierany jest przez społeczeństwo jako miejsce wypoczynku i rekreacji. Polityka LP powinna być ukierunkowana na udostępnianie oraz upowszechnianie lasów (tj. przygotowywanie odpowiedniej infrastruktury w postaci tras rowerowych, szlaków do jazdy konnej, ścieżek spacerowych, platform widokowych, terenów do paintballu, parkingów leśnych itd.).
- ✦ LP ponoszą dodatkowe nakłady finansowe z tytułu rekreacyjnego zagospodarowania lasu i niwelowania strat będących skutkiem nieodpowiedniego zeń korzystania. Przy tej okazji należałoby zastanowić się nad częściowym urynkowaniem społecznych funkcji lasu (np. karta wstępu do lasu).
- ✦ Społeczeństwo nie docenia drewna jako materiału budowlanego i surowca energetycznego. Celowa więc wydaje się szeroko pojęta promocja drewna jako zdrowego, odtwarzalnego i łatwo ulegającego biodegradacji materiału, mającego wszechstronne zastosowanie. Może to spowodować istotny wzrost popytu na drewno.
- ✦ Działania ze sfery *public relations* i *publicity* powinny być szczególnie zintensyfikowane przy uświadamianiu społeczeństwu znaczenia pozaprodukcyjnych funkcji lasu, tak by korzystający z dobrodziejstw lasu wiedział i rozpoznawał, że jest to możliwe przede wszystkim dzięki realizowanej przez PGL LP gospodarce leśnej.

Literatura

Leśnictwo. 2006. Główny Urząd Statystyczny. Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.

Lasy Państwowe w oczach Polaków. 2004. Pracownia Badań Społecznych (na podstawie wityrny <http://www.lasy.gov.pl>)

SUMMARY

Perception of forestry and foresters as a vocational group by society in "Lasy Beskidu Śląskiego" and "Lasy Beskidu Sądeckiego" Forest Promotional Complexes

Forests are the common good and forest management is the domain of foresters. Therefore, it is worth having a closer look at how public opinion perceives the State Forests National Forest Holding (State Forests NFH) and the vocational group of foresters. The purpose of the research was to identify the image of foresters and the State Forests NFH held by society. To do so, respondents' knowledge about forestry and foresters' work was checked, using an original questionnaire. The questions were arranged into thematic groups. The answers helped characterize respondents from the point of view of their preferences as concerns forest uses, learn how they view the forest's social functions and to check their knowledge of forest. They supplied a wealth of information on the perception of foresters and the State Forests NFH by society. It was assumed that individual social groups differed in the level of forest knowledge. To verify this hypothesis, a questionnaire survey was carried out inside (Forest Promotional Complexes of "Lasy Beskidu Śląskiego" and "Lasy Beskidu Sądeckiego") and outside the forest (Krynica, Nowy Sącz).

The survey shows that people like going to forests and spending their past time there. The most common reasons for that are: quiet and calm, fresh air, being close to nature, recreation and relaxation opportunities (Fig. 1). Respondents are aware of the forest's productive functions only to a small degree. City inhabitants value them more highly. The position of a forester is given little attention in the press and other media, yet the competences of foresters are more highly valued than those of ecologists (Fig. 2). Equally high-rated is the quality of foresters' work; nearly 90% of respondents think the work of foresters is beneficial to forests (Fig. 3). Society has little knowledge of the daily duties of foresters. Most of respondents indicate game protection and feeding, as well as taking care of the forest's condition as the main duties performed by foresters. Only half of the respondents listed factors shaping the forester's image. Positive qualities of foresters include: integrity, honesty, and care for the forest, while negative ones manifest themselves in the poor forest condition, litter in forests, excessive felling, poaching and corruption.

Public opinion is aware of its deficiency of knowledge about the forest and the State Forests NFH and demands educational actions in this field. Most of the respondents valued forest management in Poland as good or very good. There were nearly twice less negative than positive answers (Fig. 4). The State Forests NFH has for several years carried out a promotional and educational activity with a view to make society aware of forestry and nature protection issues. The respondents were reluctant to answer questions about promotions carried out by the State Forests NFH. This is indicative of the lack of knowledge thereon and, at the same time, of the low effectiveness of the promotional actions undertaken by the State Forests NFH.

On the basis of the gathered information, the following observations can be made: the State Forests NFH has the obligation to make society aware of the activities the forester performs daily and that their work is beneficial to the forest. The State Forests NFH policy should be oriented towards making forests available to society for recreation. Moreover, partial commercialisation of the forest's social functions should be considered.